

UNES ALTRES "PAGINES VISCUTES"

Fa poc temps, parlant amb dos companys, i amics a l'ensem, de la guerra, en Xarau i en Canet, i mentre parlavem de la nostra maulurada joventut, en Canet, com aquell que no diu res, de sobte ens digué, coneixedor de la meva dèria de lletraferit com ell mateix: "¿Perquè no escrivim un llibre parlant de les nostres experiències viscudes durant la guerra i fins i tot la postguerra...?" "Mira, amic Canet - li vaig respondre - jo penso que això que ens proposes no s'escau ara de fer-ho. S'han publicat molts llibres sobre aquest fet i quasi no resta res per dir". "Potser tingués raó, Juli -em respongué-, però els que jo he llegit, la major part, han estat escrits per persones que no patiren personalment aquella dissortada etapa de la nostra vida que tant ens ha marcat, sinó més aviat per escriptors que ho han fet recollint dades d'altres escrits i retalls de premsa. Alguns moguts per la curiositat de fets que els hi han explicat, però no pas perquè ells mateixos els haguessin viscut com nosaltres que sortosament en vam poder sortir indemnes. ¿Voleu dir que no valdria la pena de provar-ho?"

En Xarau, i jo mateix, crèiem que no, que no érem capaços de fer-ho. Llavors en Canet em va dir: "Doncs bé que has publicat algun que altre escrit sobre tot això..." "Es cert -li vaig contestar-, però només petits retalls de fets que m'havien colpit i que com a tots nosaltres ens han marcat d'una o altra manera, i no pas amb la mínima intenció de fer-ne un llibre. De tant en tant sí que explico algun fet concret, i ho faig amb la única esperança de que potser pugui ser d'alguna utilitat a tants de joves que desprecien o no saben valorar la gran sort que tenen de poder viure en pau..."

Estiguérem parlant una bona estona fins que ens acomiadàrem, com sempre, amb una forta abraçada fins a la propera trobada que tindrem aneu a saber quan, tot i que sovint ens telefonem per saber uns dels altres, que no en varem compartir moments, hores i dies de sincera germanor.

En arribar a casa vaig tornar a fullejar un dels meus llibres que més m'estimo i que vaig comprar ja fa ara molts anys per pura casualitat, i que porta el títol de "Bon dia, pare", l'autor del qual és ni més ni menys que en Ramon Folch i Camarasa, fill del per a mi entranyable Josep M. Folch i Torres. ¿Que per què aquest llibre té per a mi tanta importància? Doncs segurament perquè a la seva pàgina 210 s'hi inclou un lacònic escrit que jo vaig redactar des del front de l'Ebre notificant la mort del fill d'en Josep M. Folch i Torres, en Jordi Folch. Degut a aquest escrit vaig intercanviar correspondència amb en Ramon Folch i Camarasa les cartes del qual segueixo guardant entre els fulls del llibre, cartes que estigueren a punt de fer creure al germà d'en Jordi que jo havia tingut quelcom a veure amb la seva mort, tota vegada que en la meua primera carta que li vaig adreçar desmentint el què ell deia -en Ramon- en el seu llibre. Després de cartejar-nos un parell de vegades més va quedar clar que jo no havia tingut res a veure amb la mort d'en Jordi, i en Ramon Folch em va dir que possiblement si escrivís un nou llibre desmentiria el que havia escrit en aquest sobre la causa de la mort del seu germà Jordi al front de l'Ebre, escrit on diu que en Jordi fou mort sense cap mena de raó pels seus propis companys d'armes obeint ordres dels seus superiors, així, sense més ni més, per atemoritzar a la resta dels companys de la seva unitat, la 224 Brigada Mixta a la que nosaltres pertanyíem.

En el llibre que he esmentat, i a la pàgina 210 s'hi pot llegir que un soldat de Gallecs va escriure una carta a la família d'en Jordi Folch copiant l'ordre del dia de la Brigada del dia 19 de setembre del 1939:

"El día 19 (septiembre) y sobre las 20,30 horas, cuando intentaba evadirse aprovechando la oscuridad de la noche el soldado Jorge Folch y Camarasa, de la 224 Brigada Mixta, fué muerto por los vigilantes de la misma que le requirieron a pararse sin hacer el menor caso."

"La carta del comissari de la Brigada, contestant a la del pare en la que li demanava detalls, exposava alguns antecedents. Segons el comissari, en Jordi, en els pocs dies de ser al front, fugí tres vegades, sempre a peu, en direcció d la reraguarda, és a dir, a casa."

"El comissari, segons la seva versió, l'havia amonestat paternalment les dues primeres vegades. La tercera li havia dit que l'enviaria a un batalló disciplinari. I havia estat durant el trasllat, segons ell, quan en Jordi havia arrencat a córrer i els seus guardians l'havien abatut."

"La versió posterior, d'un testimoni presencial, parla d'una pura i simple execució decidida sense judici previ" I acaba escrivint en Ramon Folch: **"Tant se val. En Jordi era mort"**.

Fou llegint aquestes ratlles que copio del llibre esmentat que em féu consultar amb un entrenyable amic (que ocupa un alt càrrec dintre una comunitat cristiana) manifestant-li que aquesta afirmació del soldat de Gallecs era falsa, doncs jo havia estat present quan el comissari parlava amb en Jordi i després vaig redactar la carta enviada al seu pare, com encarregat que era de la correspondència oficial del comissariat de la Brigada, ja que formava part dels qui estavem a les oficines de la Brigada, demanant-li si creia convenient aclarir aquest llastimós assumpte, manifestant-me que sí, que era millor posar les coses en clar.

Fou llavors quan vaig escriure a en Ramon Folch dient-li la veritat, explicant-li el que jo vaig presenciar.

En un altre paràgraf del llibre, reconeix en Ramon Folch que en Jordi els havia escrit cartes parlant molt favorablement del comissari dels qui tots rebíem un tracte bondadós i paternal, i això és cert. Pel lloc que jo ocupava a les oficines podria explicar diversos fets que palesaven la seva bondat i interès per a tothom, soldats i civils. Ho puc assegurar, doncs m'es d'una vegada vaig actuar per ordre seva en fets que ho demostren. Ens estimava a tots i es sacrificava més d'una vegada per no-